

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 24 (1091)

Субота, 9 чэрвеня 1956 года

Цана 40 кап.

Сёння ў нумары

Палешыць рэпертуар, удаскана-
майстэрства (1 стар.).
А. Лазіной.—Адырыта душа (2 ст.).
Уд. Нифед.—Рэжысёр сучаснага сц.
такля (2 стар.).
І. Елатошова.—Мастацтва апрацо-
шкіла (2 стар.).
В. Вітка.—Чатыры вершы (3 стар.).
Р. Няхай.—Жыццё і схема (3 стар.).
В. Барысенка, Ю. Пішчэраў.—Нез-
кладныя заданні нашага літаратуразна-
ства (3 стар.).
А. Вайко.—Юзя (4 стар.).

Дружба на векі

Хораша, па-спячонаму выглядае ў гэты дні сталіца наша Радзіма — Масква. Візіт дабрагіх югаслаўскіх гасцей — Прэзідэнта Іосіпа Броз Ціто і яго саратнікаў у Савецкі Саюз знаходзіцца ў цэнтры ўвагі. Вітаючы прадстаўнікоў братняй Югаславіі, працоўныя Савецкага Саюза прадэманстравалі аднадушнае адабранне палітыкі Савецкага ўрада — палітыкі міру і вечнай дружбы паміж народамі.

Па дарозе ад граніцы да Масквы на ўсіх станцыях савецкія людзі сардэчна віталі Прэзідэнта Ціто і яго таварышаў. У Маскве югаслаўскім дзяржаўным дэлегатам была наладжана хваляючая сустрэча. У гэтым адностронна жаданне народаў абодвух краін жыць у далейшым, як самыя шчырыя сябры і браты.

Мы прыехалі ў нашу краіну для таго, каб з тымі кіраўнікамі гутарыць і абмяняцца думкамі аб многіх праблемах, — сказаў Прэзідэнт Ціто, — якія датычаць не толькі далейшых адносін паміж абодвума нашымі краінамі, але і пэўнага міжнароднага характару.

Югаслаўскія госці агледзелі сталіну нашу Радзіму, набылі на аўтамабільным заводзе, наведалі Усеагульную сельскагаспадарчую выставку, прысутнічалі на спектаклі ў Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры Саюза ССР.

Паміж урадавымі дэлегацыямі Савецкага Саюза і Федэратыўнай Народнай Рэспублікі Югаславіі пачаліся перагаворы.

Цяпер югаслаўскія госці знаходзяцца ў Ленінградзе.

На здымку: у аўтамабілі на тэрыторыі Усеагульнай сельскагаспадарчай выставкі. Злева направа — Н. С. Хрушчоў, К. Е. Варашчылаў, І. Броз Ціто і яго жонка.

ПРЫКМЕТЫ НОВАГА

Непадалёку ад вёскі Цюрлі Маладзечанскага раёна на прыгорку стаіць белы вялікі будынак. Гэта новае праўленне калгаса імя Молатава.

— Зімой сюды перабраліся, — з гонарам гаворыць старшыня калгаса В. Бохан. — І пабудавалі мы яго з шлакабетону. Гэта вельмі трывала, прыгожа, танна. Колькі, дзешчэ, затрачана грошай на гэты будыніца?

У пакоі было некалькі чалавек. Кожны назваў прыкладную суму: 70, 80, 100 тысяч. — Не, не ўгадалі, — усміхаецца старшыня. — Усе зацэнілі па старым. Усе зацэнілі па тым, што было ў будынку праўлення не складваюць і пачытаць тысяч рублёў.

У калгасе пачалі шырока жыць шлакабетон. Да канца жніўня пачынаюць у шлакабетонных будынках будаўніцтва культурнага ўстава калгаса: бібліятэка, клуб, чырвоныя куткі для жы-

цельнага. На думку старшыні, цяпер усё залежыць ад таго, колькі на рахунку арцель будзе грошай. А грошы на будаўніцтва даць урадзяй.

Урадзяй... Колькі радасці, святла і цудоўных пераўтварэнняў уносіць ён у быт хлябаробаў! Жыхары вёскі Цюрлі рабілі і робяць усё магчымае для таго, каб вырабіць як мага больш жыта, пшаніцы, лёну. Лепшыя ўчасткі зямлі адведзены пад кукурузу — культура яна на працу трывала ўважліва ў савецкай вёсцы.

Калгаснікі — народ гаспадарлівы. Яны яшчэ летась пачыналіся аб насенні і ўгнаеннях, а цяпер ужо старанна даглядаюць пасевы.

— Дарэчы, вось аграром, — гаворыць старшыня. — Яна вам раскажа, колькі ўкладзе на працу ў будучае нашай арцельнай гаспадаркі.

У кабінет заглянула мала-

дая жанчына — аграром калгаса Паліна Кудзініна. Яна толькі што з поля. Завязалася гутарка аб вясне, аб палевых работах.

— Азімня ў нас нядрэнна, — раскажае аграром. — Мы іх паджарылі і пабаранавалі. Месцамі падсеялі канюшніцу. Цяпер рыхтуемся да праволкі і паджаркі яравых. Рабочых рук хоць і няма. Ну, а ўбярэць будзем разам з механізатарамі — пераважна камбайнамі. Уласна кажучы, механізатары і засялі нам поле.

У мінулым годзе калгас быў поўнасьцю электрыфікаваны і радыёфікаваны.

— З часам мы яшчэ багацей будзем жыць, — гаворыць старшыня калгаса В. Бохан. — Дзеля гэтага на агульным сходзе ўнеслі папраккі ў Статут сельгасарцель. Выпрашлі прытаніць аб прысядзібных участках. Цяпер іх памер будзе залежаць ад узелу кожнага

члена сельгасарцельі ў грамадскай працы і не перавысіць 0,35 гектара. Усталяваны палітычны адначынны для калгаснікаў і пярэдняга жывячкі. Па часовай неправаздаходнасці памеры 50 працэнтаў сярэднямесячнай выпрацоўкі. Са студзеня выдаем штомесячна грашовыя авансы.

Усё гэта садзейнічае павышэнню працоўнай актыўнасці людзей. У калгасе не было такога выпадку, каб хто-небудзь не выйшаў на працу. Адсюль і вынікі: адначасова з барацьбой за высокую ўраджай тут усё шырэй разгортваецца будаўніцтва.

На двары лагодны вясновы дзень. Дзе-ні-дзе яшчэ грукочыя трактары, у нізінах чарнее свежая ралля. Але слыхаць ужо закончана, з неярпаўнасцю чакаюць уборкі хлеба-робы калгаса імя Молатава.

А. БАРАНОУСКИ.

Выстаўка твораў

югаслаўскіх пісьменнікаў

Наведвальнікі Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя В. І. Леніна затрымліваюцца каля выстаўкі, прысвечанай дружбе савецкіх людзей з працоўнымі Народнай Рэспублікі Югаславіі. На выстаўцы — розныя дакументы, артыкулы, фатаграфіі, якія сведчаць аб брацкай дружбе двух народаў.

Вялікі цікавы раздзел «Літаратура народаў Югаславіі». Тут можна пазнаёміцца з творамі «Мост на Дрыне» І. Андрыча, «Бура раўнадзенства» І. Вайноўіча, «Ачар свабоды» Р. Стэйненскага і іншымі кнігамі, выданымі на рускай мове. На выстаўцы прадстаўлены югаслаўскія выданні Пушкіна, Л. Талстога, Чахава, Горкага і іншых класікаў рускай і савецкай літаратуры.

Абмен кнігамі

Аднойчы ў бібліятэку Акадэміі навук БССР прышло пісьмо з Югаславіі. Вучоны Славянскай акадэміі, якая знаходзіцца ў г. Любляны, зацікавіліся радзім работ беларускіх вучоных і прапачалі высласць некаторыя з іх. Работнікі бібліятэкі задарвалі просьбу сваіх сяброў. З таго часу пачалі ўмацоўвацца сяброўскія сувязі двух акадэміяў.

Надаўна бібліятэка адраўляла ў Югаславію вялікую партыю навуковай літаратуры. Сярод манатрафаў — «Палеанталогія і стратиграфія БССР», «Культура шматтаварных траў БССР», зборнік на лесаўзнаўленню, а таксама розныя работы Інстытутаў энергетыкі, торфу, мелірацыі.

Новыя кнігі прыслалі вучоныя Славянскай акадэміі. Вялікую цікавасць маюць працы «Стараславянская дружба ў абрадах», «Геаграфічны зборнік», часопіс «Славянскі агляд», «Эканамічная палітыка» і рад іншых.

В. СЯРГЕЕВ.

Юбілей калгаснага хору

На заахадзе пачынае, ад Нёмана пачынае калгаснага хору «Сцяг Савецкага». У рэпертуары хору налічваецца больш за дзесяць народных рускіх, беларускіх, украінскіх песняў.

Добра, зладжана спяваюць уздзельны хору. Слава аб іх майстэрстве уздзельна далацца за межамі Любчанскага раёна.

Яркае ўражанне пакідае жаночы квартэт у складзе Лілія Бутыма, Марыя Клімоніч, Ганна Трубка і Ляўба Клімоніч. Добрыя гучыць у іх выкананыя песні «За рай, за рай» на словы Алёнычавой, руская народная песня «Што ў полі не каляшаніла», беларуцкая народная песня «Ой, ліцей гусі», калгасныя частушкі і песні, складзеныя ўздзельнікамі хору.

З добрымі мастацкімі пачуццямі, чысцінёй інтанацыі выконваюць народныя песні і чытае вершы ўздзельны хору камсамоль Геннадый Клімоніч. У рэпертуары хараго калектыву ёсць песні, складзеныя брыгадзірамі аграрна-індустрыяльнай брыгады Юрыем Шупко. Лепшыя з іх — песня «Любімо любіце, мая зямля, старонка беларуска», частушкі на мясцовыя тэмы.

У харавым калектыве стала традыцыяй: добрае выкананне песні павінна падмацоўвацца добрымі прыкладамі ў калгаснай працы. 20 харыстаў — уздзельнікі Усеагульнай сельскагаспадарчай выставкі.

Творчаму росту хараго калектыву садзейнічае тое, што яго работай цікавіцца партыйная арганізацыя і праўленне калгаса.

Для ўздзельнікаў хору на сродкі калгаса набыты нацыянальныя кашчым, закуплены музычны інструмент. Праўленне калгаса вызначыла сродкі на святкаванне 30-годдзя хараго калектыву.

А. КУКАРЭКА.

Паляпшаць рэпертуар, удасканальваць майстэрства

да сябе працуюць і некаторыя салісты старэйшага пакалення.

Адце ці можна сказаць, што папулярныя артысты М. Ворудэў, Т. Ніжніканка, В. Газаў і некаторыя іншыя праявілі цікавасць намагацца для таго, каб іх ярака майстэрства далацца новага ўдому і росту? Тут, на жаль, даводзіцца адначыць некаторую самазаапакоенасць.

Сур'ёзным недахопам у мінулым сезоне была адуэнтнасць у рэпертуары тэатра беларускіх балеаў «Салавей» Крошнера і «Князь-Возера» Залатарова. Нглядзячы на шматлікія аб'явіцы адначыць гэтыя цікавыя балеаў, тэатр нічога не зрабіў у гэтым напрамку і тым самым значна зніжыў свой рэпертуар.

У мінулым сезоне пастаўлены толькі адзін новы балеаўны спектакль — «Шчаўкунчык» Чайкоўскага (балеамайстар К. Мулер). Надаўна адноўлены «Бахчысарайскі фантаз» Асаф'ева з таленавітай выканаўцай партыі Марыі (артыстка Н. Даміценка).

Калектыву праявіў чужую ўвагу да класічнай спадчыны. Дасягненні ў настановах гэтага балеаўнага майстэрства айначыннай хараграфіі знайшлі сваё пэўнае ўвасабленне ў вялікіх грунавых танцавальных кампазіцыях малых ансамбляў і сольных партыяў.

Адна «Шчаўкунчык», як і іншыя класічныя балеаўныя спектаклі тэатра, напавінаюць аб тым, што добра сумленнае і дакладнае творчае выкарыстанне багатых традыцый мінулага — не адзіны шлях у засваенні спадчыны. У гэтых адноснах заадуэнтнае ўвагі цікавы вольны музычнага тэатра імя Няміровіч-Данчонкі і Станіслаўскага (Масква), які знайшоў уласнае музычнае і сцэнічнае вырашэнне жамучыні балеаўнай класікі — «Лебядзінага

Заўтра будзе пака-

тыву апаўні спе-

такт у тэатры оперы і балеау. У бліжэйшыя дні творчы калектывы накіруюцца на гэтае і Іванова і Архангельска.

Але-зімны сезон 1955-56 гадоў быў першым насяля дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Тэатру вельмі важна было ўдзячы заўвагі сталічных глядачоў і крытыкі, накіраваныя на павышэнне рэпертуару і удасканаленне выканаўчага майстэрства.

Вялікае спавадзі, што творчы калектывы асабіста ў сваіх дасягненнях, якія былі па заслуге ацэнены ў Маскве. Рэпертуар тэатра ў мінулым сезоне напавінуўся цікавымі творамі. Пастаўлены оперы «Трубаду» Вердзі, «Шукальнікі жамучугу» Віза, опера беларускага кампазітара Р. Пузата «Марышка» і балеа «Шчаўкунчык» Чайкоўскага. Праўда, гэтага мала нват на колькасці. У тэатры за апошні год зааімаўся на рускую оперную класіку і асабіва на сучасныя савецкія опера-балеаўны рэпертуар.

Не вельмі чужа прысуджваецца тэатру і да таго новага, што напісана кампазітарамі брацкіх рэспублік. А між тым не толькі ў жанры балеау, але і ў оперным жанры з'явіліся творы, якія заслужылі ўвагі («Зара» Малчанова, «Таня» Крошнера і іншыя).

Тэатр вельмі марудна працуе над новымі творамі, якія ёсць у яго партфелі. Неарганізавана ідуць рэцэптычныя оперы «Надзея Дурава» Багацірава, якую тэатр навінен быў паказаць у гэтым сезоне. Зааігнаўся падрыхтоўка да настановаў балеау «Тарас Бульба». Не адчуваецца глыбокай зааігнаўнасці і да новага балеау Туранкова, а класірам якога ўжо даўно з'яўляецца класікаў.

Вельмі добра, што балеамайстар К. Мулер імя хараграфічныя сцэнарыі на па-

Рыбная лодка

— занятак, любімы

дзецям і ўзрасці. Рыбная лодка — занятак, любімы дзецям і ўзрасці. Рыбная лодка — занятак, любімы дзецям і ўзрасці.

Лета — наперадзе. Лета — наперадзе. Лета — наперадзе.

Лета — наперадзе. Лета — наперадзе. Лета — наперадзе.

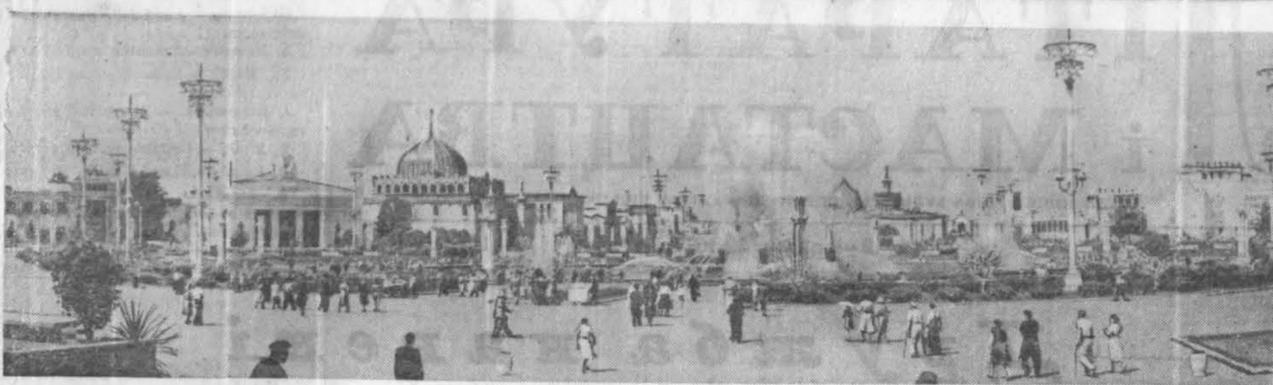
Лета — наперадзе. Лета — наперадзе. Лета — наперадзе.

Лета — наперадзе. Лета — наперадзе. Лета — наперадзе.

На Міскаві возеры.

Тэкст І. Казава. Фото І. Салавейчыка і Уд. Крука.

4 чэрвеня ў Маскве адкрылася Усесаюзная сельскагаспадарчая выстаўка і размешчаная на яе тэрыторыі Усесаюзная прамысловая выстаўка 1956 года. На адмык: на «Плошчы Калгасаў» у дзень выстаўкі.

Фото А. Сергеева і Б. Третьякова. (Фотахроніка ТАСС).

А. ЛАЗНЯВОЙ

Адкрытая душа

З запіскай пісьменніка

25-годдзе першага опернага спектакля

На тэрыторыі калгаса імя Кірава з'явіўся сталы год мужчына ў старой салдацкай гімнасцёрцы і ботах. Ён падшоў да дзвярца, якія зносілі ў кучу пакланены торф.

— Шкада мне вас, дзяўчаты... — раптам прагаварыў мужчына.

— Шкада? — дзяўчаты пераглянуліся і засмяяліся. — Бачылі, добраахвотніцтва з'явіўся! Увай-вай выхадзіце ды дапамог, — сказала адна з іх, не адрываючыся ад работ.

— Дзяўчаты і прышоў, — адказаў мужчына. Аднак ён не ўвайшоў у дзверы ў рукі, а моўчкі азірнуўся навокал і пайшоў у поле.

— Можна, інспектар які?

— Ды што вы, хіба не пазналі? Гэта ж дзядзька Антон.

— Той самы, якога судзілі?

— Ён...

Трактарыст Антон Снітко вярнуўся ў МТС павячэркам. Ён увайшоў у майстарню, дзе ўжо нікого не было, сеў на стале і задумаўся. «Як-жа гэта? — думаў ён, — у наш час і капаль торфу уручым! Ды гэта-ж, можна сказаць, поўная неадаручнасць!» Ён чуў, што ёсць нейкія тэорыяны, хтосьці называў Снітко перадавым трактарыстам. Прымусіў яго чырвоным кутку таварышы віталь рапналіагара. Але вась з кута пацуючы крыміналоас:

— Баму хлопаець? Што ў нас сучасныя людзі няма, ці што?

Трактарысты прыціхлі. Можна, і сапраўды яны памыліліся. — Снітко-ж саляў у турме...

Быццам нажом у сэрца ўдарылі гэтыя словы Антона Уладзіміравіча. Маўклівы, узраўнаны, камячаты ён у руках шапку. Быў час, калі яго абвінавачвалі ў раскравданні дзяржаўнай маёмасці. Але ці так гэта?

... Набліжэлася вясна 1953 года. У майстарні Іванецкай МТС трактарысты рамантавалі машыны, рыхтаваліся да саўбы. Але не ўсё рабілася так, як трэба. У спешцы забываліся пра якасць. А дырэктар МТС Зялін быццам не заўважаў гэтага. Стваралася ўражанне, што ён занепакоены толькі тым, каб хутчэй пачаць зводку, паведаміць аб заканчэнні рамонт у гасета.

Антон Снітко быў адным з пямногіх, хто выступіў супраць прэвентывага іспытання. Выступіў і адразу-ж трапіў у ялааску. Дырэктар пачаў неспрыяльна ставіцца да трактарыста, пагражаў нават звольніць яго з працы. Але механізатар працаваў старанна, да яго цяжка было прычэпіцца.

... І раптам трактар быццам-бы спыніўся на секунду, уздрыгнуўся. Антон Уладзіміравіч аглінуўся і хутка заглынуў матар. Паломка. І трэба-ж было гэтаму здырыцца Трапіў на камень і на табе — аламаў пагуг... Што-ж рабіць? Да МТС пятапацца кіламетраў. Можна, вылома, паехаць, там усё зробіць. Але ці ёсць сёння так далёка гнаць трактар?

Антон Уладзіміравіч накіраваўся ў вёску, што была поблізу. Там была свая кучына. Дзе-кавалі хутка адкаваў патрэбную дэталю. Трактарыст радаваўся, ён не ведаў, як адкаваць старому. Пазеў у кішэню, дастаў грошні:

— Вазьмі, дзядуля.

Стары заківаў галавой:

— Трактар — справа дзяржаўная, схавай свае грошы, спатрабца, — сказаў стары.

Трактарыст паспрабаваў настаяць, але каваль ані блізка! Выватава ўсмехнуўшыся, трактарыст хацеў ужо ісці, як дзед пампоў блізкай:

— З гэтай бады... — пачаў ён. — Крама не гандлюе... Прыйдзеш з працы — павячэрца яма пры чым...

І Снітко не мог адмовіць гэтаму чалавеку, які зрабіў такую добрую справу. Заўтра можна сець.

Але сёння Антона Уладзіміравіча не давялося: яго тэрмінова выклікалі ў МТС.

— Ты што-ж гэта, дзяржаўным дэбром гандлюеш! — сурова сказаў дырэктар.

— Якім дэбром? — здзівіўся трактарыст.

— Не ведаеш? А я вась за пятапацца кіламетраў іду і ўсё ведаю. Газу каму прадаваў?

— Я не прадаваў... Чалавек адрамантаваў пагуг...

— Памаўчы лепш! — ускіпеў дырэктар. — Не ведаеш, дзе плугі рамантуюць?

— Гаручага шкада... У такую далачынню...

— А прадаваць яго не шкада было!

Трактарыст зраўмеў, што здарылася штосці нядабрае. Ён гатовы быў заплаціць за газу, якую яму даў каваль. Але Зялін і сляхуць не хацеў пра гэта. Справа павярнулася так, што Снітко апынуўся на лаве падушчых.

Судзіў убачылі ў ім толькі «раскравданні» дзяржаўнай маёмасці. Ніхто па-сапраўднаму не зацікавіўся тымі абставінамі, пры якіх сумленны трактарыст наліў газу ў лампу кавала. Трактарысту не верылі — верылі дырэктару. Пра дзядулю Антона Уладзіміравіча ўжо сляхуць у турме.

Зялін быў задаволены. Але скончылася не так, як ён хацеў. Знайшлася зюды, якія зацікавіліся дэсам трактарыста. Высветлялася, што судзіць яго аўсім не было за што.

Антон Уладзіміравіч Снітко зноў прышоў у МТС. Але дзе там! У дырэктара свая думка! Добры трактарыст яму патрэбны, але Снітко ён узяць не можа. І найшоў спартывавааны механізатар працаваць вартуйком... Найшоў у існую арганізацыю, далей ад карысцівага і зюга чалавэка Зяліна.

А як хацелася хутчэй сеці на трактар! З малых год палюбіў ён машыну. Гэтай высокароднай прафесіі навучыў сваіх трох сямей. Без трактара ён не ачуваў паўтанні жыцця. Што-б ні рабіў, а ўсё, азнавалася, чагосці нестас.

Вярнуўся Антон Уладзіміравіч у МТС толькі пасля таго, калі Зялін быў звольнены з працы...

Пра ўсё сваю сумную гісторыю трактарыст ужо забыўся. Але яна зноў усплыла ў памяці на сходе, калі да яго дабёся крыміналоас з кута. З болем у сэрцы падняў ён і выйшаў на паўніцу. Але харама паспяхаўся Антон Уладзіміравіч. Сход даў адпор тым, хто прабаваў абнаславіць сумленнага чалавэка, увесці на яго пакап. Дружыні і моцны калектыву МТС глыбока паважае свайго старшага механізатара.

«Залаты пеліку» Рымскага-Корсакава належыць да ліку геніяльных твораў рускай класікі. І не выпадкова выбар першага спектакля для Беларускай дзяржаўнай студыі оперы і балету ў кастрычніку 1930 г. выпав на гэты твор.

Цікасаці падрыхтоўкі спектакля былі вялікія. У нас не было свайго памішкання, хору, аркестра. Усё гэта нараджала ў многіх скептыкаў сумненні. Але студыйцаў і педагогаў (прафесар Баначыч, дырэктар Гітгары, рэжысёр Тэаўроўскі, канцэртмайстар Пятроў і Нікіціна) гэтыя размовы не баятэжылі. Наш энтузіязм быў падтрыманы педагогамі і студэнтамі Мінскага музычнага тэхнікума і ў гэтым супрацоўніцтве 12 чэрвеня 1931 года ў памішканні Беларускага дзяржаўнага тэатра імя Янікі Купалы мы паказалі оперу «Залаты пеліку».

«З цяжкасці верыцца, калі слухаеш оперу, што спяваюць маладыя студыйцы, што ў аркестры сядзяць вучні. Мы з'ўдзіліся свядкамі паказу, у якім шмат дасягненняў і выдатна апрацаваных момантаў», — так пісала мінская газета «Рабочы». У рэцэнзіях адзначалі першыя поспехі студыі, пастаноўчыкаў спектакля і выканаўцаў — артыстаў М. Дзянісава, Т. Баначыча, В. Пукст і іншых. Так нарадзіўся першы спектакль студыі, якая вырасла ў Беларускай дзяржаўнай тэатры оперы і балету.

І. БАЛОЦІН,
народны артыст БССР.

Творчыя сувязі

Даўняя дружба звязвае беларускі народ з народам Югаславіі. Многія югаславы нярэдка прыязджалі ў Расію ў пошуках работ. Такімі, у прыватнасці, былі жываліцы. Яшчэ ў XVI стагоддзі яны прымалі ўдзел ва ўпрыгожванні і роспісе храмаў і палацаў Беларусі, праславіліся ў гэтай галіне сваёй цудоўнай работай.

У Благавешчальскай каменнай царкве Супрасьлянскага манастыра на Гродзеншчыне цудоўна папрыгажосці роспісы — узоры вялікага мастацтва. Рабіліся яны з 1551 па 1557 год. Працавала над імі група беларускіх майстроў-жываліцаў, на чале якіх стаяў выдатны сербскі мастак-жывалісец Нектарый. Імі былі распісаны сцяплены, сцены і ўнутраныя слупы гэтага старажытнага храма.

Каларыт фрэсак Благавешчальскай царквы вылучаўся выключнай насычанасцю, што сведчыла аб выдатным густе іх майстроў. Цёмначырвоны, чарна-чырвоны тон надаваў фрэскаваму дымаву прыгожы і смелы каларыт.

Імя Нектарый захавалася ў рэстры 1557 года, дзе ўказана, што ён атрымаў за сваю працу 135 коп грошаў. Гэта было ў той час вельмі вялікай аплатай.

С. ПАЛЕС.

Гастролі беларускіх артыстаў у Вільнюсе

На гастроліх у Вільнюсе знаходзіцца салісты Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балету Н. Давыдзенка і В. Мірошаў. Там яны прынялі ўдзел у спектаклі Ляўкоўскага акадэмічнага тэатра оперы і балету «Спячая прыгажуня».

Гледачы цёпла сустрэлі маладых майстроў Беларускага хараграфічнага мастацтва.

МАСТАЦТВА АПРАЦОЎКІ ШКЛА

Ваза, зробленая на шклозаводзе «Нёман».

Рубінава-чырвоныя, аркасіныя, дымагатабляветыя прыгожыя вазы, празрыстыя крышталевыя бакалы, чашы, графіны, пакетыны, нібы інесем, сеткай тонкага малюнка. Многія кварталы ўпрыгожаны гэтымі цудоўнымі рэчамі. Усім вядома прадукцыя Беларускага шклозавода «Нёман». Аднак нямногія знаёмы з усім багаццем і рознастайнасцю вырабаў заводу.

Паміж Новогрудкам і Лідай, далёка ад гарадскіх раёнаў размешчаны вялікі і прыгожы пасялак Біроўскага. Вуліцы тут акаймаваны высокімі дрэвамі, што ўтвараюць разам з вялікім паркам сапраўдны рай. Шлячка паверыць, што гэта — заводскі пасялак, такія тут спакройныя і зялёныя вуліцы, такія прыгожыя кветкі вакол дамоў. Аднак сэрцам пасялка з'ўдзіцца імяна завод, і яго рытму падпарадкавана жыццё ўсіх жыхароў наваколя.

Гісторыя заводу пачынаецца ў далёкім мінулым і шырока звязана з гісторыяй рускай шкловытворчасці. Завод быў заснаваны двума польскімі майстрамі. Яны пачуліся шкловытворчасці на славуны рускім заводзе ў Дзядзівіцы, заснаваным, як і Гусь-Хрустальны, рускімі купцамі Малышэвымі. «Нёман» маладзёжныя ва сваіх «братоў» — хутка

знаёмыя рэчы, адзначаць і тое, што бачыш упершыню. У дзятры залы музея размешчаны пррамдальныя горкі, якія ярусамі ўзнікаюць са звысай сталі, сэрць устаўлены фарэрамі пасудзі, якія адбіваюцца ў шматлікіх люстрах і ствараюць казачную карціну. Але найбольшым візіўкам гэтага эфекту з'ўдзіцца, бадай, сонца, праменні якога падаюць на алмазныя грані і запальваюць тысячамі рознакаляровых агнёў багачце крышталю, надаючы яму надзвычайнае святло. Аднак было-б няправільна тлумачыць каштоўнасць гэтых вырабаў толькі іх дэкаратывнымі якасцямі. Перш за ўсё — гэта пасуда, неабходная ў быту, і каштоўнае ў ёй імяна ўдалася спалучыць у аднаго таварага прызначэння з мастацкім афармленнем.

Самую шматлікую групу сярод вырабаў заводу складае пасуда з простага тонкага шкла. Гэта рознай формы дробныя чаркі на тонкіх ножках, фіжары, стопкі, тонкія шылькі, вазалкі для варэння, графіны для вады і г. д. Гэтыя вырабы таксама дэкарыраваныя, хоць і не складаныя малюнкам. Часцей за ўсё малюнак прадстаўляе сабой хвалістую палоску накіхатал сцябла раслін, на якой размяшчаюцца стылізаваныя выявы прэсаваных, якія таксама маюць практычны характар. Вазы для лядзіны, попельніцы і іншыя прылады гаспадарчага гатунку прадукцыі частай за ўсё афарбаваныя ў светла-ружы, блакітны, яліны, радзель і жоўты колер. Але з усёй прадукцыі найбольш цікавыя, вырабы з крышталю.

Тое, што ўсім прынята ў быту называць крышталём, не з'ўдзіцца імі. Крышталёвыя пасуда вырабляюцца са звычайнага шкла, у масу якога ўводзіцца дэдаліковае вонік шкла. Таму ў звычайным шкле значна павялічана пралупнасць. Пры апрацоўцы грані набываюць вольнасць пры лёгкай дэкарыцыі, і пасуда, зробленая з такога шкла, пры лёгкай дэкарыцыі дае яе плазкая меладэчна гучыць. Вырабы з такога шкла дазваляюць рабіць складаныя апрацоўку на станках. Таму дэкаратывныя якасці крышталёвага пасуду ў шмат разоў вышэйшыя, чым звычайна.

Вельмі цікавыя рэчы выраблены з двухпластавага шкла. Гэта сапраўды невычарпальная на магчымасціх крыніца творчасці, вельмі эфектыўны і багаты спосаб дэкарыроўкі вырабаў — двух- і трохпластавае шкло. Вонкавы выгляд яго ўсім добра знаёмы: чырвоныя, сінія, фіялетавыя вазы, графіны, паверніцы якіх ўпрыгожана прарысаваным малюнкам. Двухпластавае шкло можа быць не толькі ўпрыгожана алмазнымі гранямі, але і малюнкамі іншага тыпу, якія прадстаўляюць сляхуцы любых аллюстраваў. Такія малюны выконваюцца траўленнем. Гэтым спосабам была выканана цэнтральная частка вялікай юбілейнай вазы, якая знаходзіцца

у 9-м светла-ружы, блакітны, яліны, радзель і жоўты колер. Але з усёй прадукцыі найбольш цікавыя, вырабы з крышталю.

Тое, што ўсім прынята ў быту называць крышталём, не з'ўдзіцца імі. Крышталёвыя пасуда вырабляюцца са звычайнага шкла, у масу якога ўводзіцца дэдаліковае вонік шкла. Таму ў звычайным шкле значна павялічана пралупнасць. Пры апрацоўцы грані набываюць вольнасць пры лёгкай дэкарыцыі, і пасуда, зробленая з такога шкла, пры лёгкай дэкарыцыі дае яе плазкая меладэчна гучыць. Вырабы з такога шкла дазваляюць рабіць складаныя апрацоўку на станках. Таму дэкаратывныя якасці крышталёвага пасуду ў шмат разоў вышэйшыя, чым звычайна.

Вельмі цікавыя рэчы выраблены з двухпластавага шкла. Гэта сапраўды невычарпальная на магчымасціх крыніца творчасці, вельмі эфектыўны і багаты спосаб дэкарыроўкі вырабаў — двух- і трохпластавае шкло. Вонкавы выгляд яго ўсім добра знаёмы: чырвоныя, сінія, фіялетавыя вазы, графіны, паверніцы якіх ўпрыгожана прарысаваным малюнкам. Двухпластавае шкло можа быць не толькі ўпрыгожана алмазнымі гранямі, але і малюнкамі іншага тыпу, якія прадстаўляюць сляхуцы любых аллюстраваў. Такія малюны выконваюцца траўленнем. Гэтым спосабам была выканана цэнтральная частка вялікай юбілейнай вазы, якая знаходзіцца

яцьер нг Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі. Ён дэкор прадстаўляе сабой спалучэнне алмазнай грані арнаментальнага характару з тэматичным малюнкам, выкананым траўленнем. Спалучэнне двух прымалі апрацоўкі дае добры эфэкт. Сярод рэчаў, якія пастанюшы на продаж у магазіны, можна бачыць вазы двухпластавага шкла, удрыгожаныя алмазнымі ідэалізам і сляхуцы Крымля, групы «Арлоны і калгасніцы» і г. д. У адрэсненне ад папярэдніх відаў пасуду, гэтая скарыстоўваецца ў асноўным як упрыгожніца. Часта для яе аздаблення прымяняюцца і чаканеныя золата, якое шырока выкарыстоўваецца як для каларовай, так і для крышталёвага пасуду. Вельмі цікавыя работы — фотавячкаткі па малюнкам шкла — розныя віды Беларусі, Ленінграда. У аддзельных цахах многа ваз з відамі Мінска, якія павіны хутка паступіць у продаж.

Завод дае на дзёна вялікі і рознастайны асартымент прадукцыі. Сапраўды, цяжка пералічыць усё багацце ўзораў, якое захоўваецца на складзе і ў музеі заводу. Гэта вельмі добра, Вырабы не толькі знаходзіцца ў музеі, яны пастаянна паступаюць і ў продаж. З таго-ж, што цяпер не ведае, многае стаіць у рэзерве для абнаўлення асартыменту ў будучыні.

У афармленні некаторых вырабаў ёсць і элементы фармалізма. На паліцах склада ста-

рчы рэчы, якія проста не ідуць у вытворчасць, таму што сучаснаму пакупніку яны непатрэбны. Гэта аморфныя флаконы для духоў, дзівячымі формамі чашы і іншыя. Дзюр старых узораў насіць часцей за ўсё вышараваны характар, а чым можна меркаваць па захаванаму старому каталугу на заводзе. І яшчэ многія формы вырабаў захоўваюцца амаль нязменнымі, напрыклад, конусавыя і цыліндрычныя вазы з шырокімі раскруткамі рыльцаў, але дэкарыруюцца яны інакш. У аздабленні аддзельна больш імкнення падпарадкаваць усю дэкарацыю адзін кампазіцыйнай вядуе, унесці элементы тэматікі, якае аздабляюць нашу сацыялістычную рэалінасць. І ўсё-ж ішч асобныя вырабы перагаржаны золатам. Заводу патрэбна больш спецыялістаў-мастакоў (пакуль там працуе ў гэтай галіне толькі адзін П. Фалойскі), якія даламаглі-б далейшаму паспяховаму развіццю вытворчасці.

Але калі завод не халае мастакоў, дык умельны майстры-шклодувымі ён ганарыцца на права. Сярод старых рабочых-спрачтыкаванейшыя майстры: Каламыці Іван Іосіфавіч, Марданшкін Стратон Прахаравіч, Шыманскі Баласлаў Іванавіч, Цылінг Іосіф Антонавіч, які з 55 год жыцця 47 год прыце ў шкловай прамысловасці.

Майстры «Нёмана» трымаюць цесную сувязь з майстрамі іншых заводаў. Так, І. Цылінг не толькі знаёмы, але і працаваў разам з вядомым майстрам

шкловытворчасці Петром Стараварам на шклозаводзе ў Гусь-Хрустальным. Такія сувязі садзейнічаюць абмену вопытам, дапамагаюць у рабоце. З такімі майстрамі можна ўсё зрабіць. Але тым больш прыкра чуць, што гэтыя майстры ўсё-ж не могуць правільна ўсіх сваіх магчымасцей у шлодзёнай працы. Найбольшую частку прадукцыі, як ужо гаварылася, складае звычайная пасуда, у той час, як спецыялістам хацелася-б перавесці на выпуск больш каштоўных вырабаў. Мы маем на ўвазе пашырэнне вытворчасці мастацкіх вырабаў, якіх часае пакупнік. Тут будзе дарчы сказаць, што незалежна ад прычыны часта тэхнічнага парадку, выліку данамогу ў гэтым выліку аказаць мастацкі. Тады, калі на заводзе будзе не толькі моцны калектыву майстроў-шклодуваў, але і мастакоў, магчымасці вытворчасці неабмежавана пашырацца.

Яшчэ вялікі прычын адшкодаў і браку ў вытворчасці, недастаткова механізацыя цяжкіх працэсаў: яны пакуль што выконваюцца ўручную. Ліквідуоуч гэтыя недахопы, можна значна пашырыць вытворчасць вырабаў, у тым ліку і мастацкай пасуды.

На работу заводу павіна аварыць сур'ёзную ўвагу Міністэрства лёгкай прамысловасці БССР і данамагчы ліквідаваць непатрэбны перашкоды ў працы прадпрыемства.

І. ЕЛАТОМЦАВА,
навуковы супрацоўнік
Акадэміі навук БССР.

Дэкада армянскага мастацтва і літаратуры

Праз два дні ў Маскве закрыецца дэкада армянскага мастацтва і літаратуры. За гэты час масквічэ пазнаёміліся з творчасцю артыстаў, музыкантаў, пісьмennisяў, яшчэ больш палюбілі мастацтва таленавітага армянскага народа.

Жыццё і схема

Чытаючы новы зборнік твораў маладога пісьмennisя, цікавішся перш за ўсё — што-ж новае ўнёсць аўтар у літаратуру, гаворыць ён сваім голасам ці ідзе прастаганай сцяжкай.

Незгледзіма, што Алесь Шашкоў — навічок у літаратуры. Ён друкуецца даўно і аналядаў некаторымі, калі можна так сказаць, творчымі «скаротамі». Ён умеў будаваць сюжэт, знаходзіць лагічную канцоўку. Таматына яго твораў актуальна.

Адначасна прычэпае зборнік «Абуджэнне» і застаецца незадаволеным. У апавяданні «Абуджэнне» малюецца партызанская барацьба з фашысцкімі захопнікамі. «Я ёсць Кенігсберг» прысвечана франтавому жыццю, «Стойкі гатунак» і «Аніцін Каўрыжыка» пабудаваны на матэрыялах з жыцця каласанай вёскі, а «У гарах Карэі» — на матэрыялах барацьбы карэйскага народа з імпэрыялізмам акупантамі і ўнутранымі ворагамі.

Усё сцэна захоўвае ў палон нямецкага генерала і расправа Язэпа з афіцэрамі пры дапамозе лова і кулака — нерэальна. І ў гэтым апавяданні героі дзейнічаюць падобна Голераву. Фактычна Шашкоў кажа — той-жа Голераў, толькі ў партызанскіх абставінах. Іх рысы характэрны, мовы і сітуацыі, у якіх яны дзейнічаюць, — амаль аднолькавыя.

На сапраўднаму апавяданні «Абуджэнне» пачынаецца ад сустрэчы Язэпа з Шашкоў. Усё папярэдняе матэрыяла — гэта дадаткі. Нездыхаўшым характэрны Язэпа, яго хістанні вярта бы-ло-б будаваць у працэсе канкрэтных дзеянняў.

Дрэнна тое, што, чытаючы апавяданні А. Шашкоў, з першай старонкі ведаеш, чым яны закончацца. Калі карэянец-маці Джэ Ю Сун раненая дэка расказвае, што яна замінірала мост, але падарваць яго не можа, то адгадваешся, — маці падарва мост. Так яно і здарылася. Калі Валі і Голераў упершыню сустрэліся, дык ведаеш, што ў канцы апавядання ў іх узнікне каханне, што Голераў стане героем і г. д.

«Стойкі гатунак» і «Аніцін Каўрыжыка» напісаны ад каласанай жывіцы, якое аўтар ру, відзець, больш знае. Таму і апавяданні атрымаліся больш цікавымі, асаба чаму яны напісаныя гумарыстычна.

У апавяданні «Стойкі гатунак» аўтар расказвае аб асобных выпадках у жыцці людзей, не імкнучыся стварыць мастацкія вобразы героеў.

Кідаецца ў вочы імкненне А. Шашкоў унесць час навязваць сваю мараль. Аўтар-ж ведае героя на паваку, каб тэі даясны і да часнаснай канцоўкі. Гэта чуваецца і ў развіцці сюжэтнай лініі, пасобных сітуацыяў, і ў мове і разьжаннях героеў, якіх без умяшання аўтару ба быццэ не-будзе падумаць.

Апавяданні зборніка «Абуджэнне» свчаць аб тым, што перад Алесем Шашкоўм стаяць сур'ёзны і складаныя задачы авалодання майстэрствам мастацтва слова.

Алесь Шашкоў, «Абуджэнне». Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1955 г.

Р. НЯХАЎ

Прыкры недагляд

Чытач прыйшоў у бібліятэку. Яго цікавіць руска-беларускі літаратурны сувязі, у прыватнасці творчасці і асабіста дзюжа, якая звязвала Янку Купалаў і вядомыя рускага паэта, перакладчыка і прапагандыста нацыянальных літаратур Валерыя Брусаву.

Бібліятэкар прапанавала чытаць некалькі выданняў твораў В. Брусаву, але ён спыніў слязо ўвагу на тыме яго вершаў у карачымым перапісе. Гутарка ідзе пра кнігу «В. Брусав. Стыхотворения», выпушчаную ў мінулым годзе Вучэбна-педагагічным выдавецтвам БССР. Чытач разважліва зусім лагічна: а-ле ж можна прачытаць аб цікавейшым рускага паэта да беларускай літаратуры і пазнаёміцца з яго перакладамі з беларускай мовы, калі не ў кнізе, выданае ў Мінску. Але ён памыліўся.

Ва ўступным артыкуле Д. Максімава, які займае каля сарака старонак у зборніку пятага, ні слова не гаворыцца аб творчым сувязях В. Брусаву і Я. Купалаў. А між тым В. Брусаву асабіста сустракаўся з беларускім паэтам, перапісваўся з ім, перакладаў яго творы на рускую мову.

Дарчы, гутарка ідзе не пра якія-небудзь выданняў выданыя і мала даследаваныя матэрыялы. Аб гэтым пісалася ў нашым друку. Нарэшце, калі-б работнікі Вучэбна-педагагічнага выдавецтва больш клапаціліся аб інтарэсах чытача і з большай любоўю ставіліся да выдання літаратуры, яны маглі-б пры падрыхтоўцы кнігі звярнуцца ў музей Янкі Купалаў. Там яны ўбачылі-б экзэмпляр зборніка «Шляхам жыцця» з аднакамі, зробленымі рукой В. Брусаву, пазнаёміліся-б з яго перакладамі вершаў, сарод якіх такіх шэраў ку-палаўскай паэзіі і перакладчыка май-стэрства В. Брусаву, як «Адзітаніе».

Усё рускі паэт пераклаў каля дзесяці вершаў Я. Купалаў, але, на жаль, не ўсе яго пераклады былі ў свой час надрукаваны і такім чынам не ўсе дайшлі да нас. Цікавая гісторыя асабіста знаёмства Я. Купалаў і В. Брусаву. Яно адбылося ў жніўні 1914 года, у час наведвання В. Брусавым Вільні. Ён запікаўся творчасцю беларускага паэта, які ўжо быў вядомым рускаму чытачу па горкаўскім перакладзе «А хто там ідзе?», прысутнічаў разам з Я. Купалам на літаратурных вечарах, наведваў разам з ім «Наша ніва», у якой Я. Купала таму прапанаваў. Зв'язалася перапіска. Тэ-ж беларускі паэт падараваў В. Брусаву кнігу «Шляхам жыцця» з надпісам: «В. Я. Брусаву на добрую памятку першага спаткання ў Вільні ад вучня і пахлонніка».

Не знаёмшчы гэтых астаек у прамове, чытач пачынае гартыць кнігу: можа ў ёй надрукаваны хоць пераклад твораў Я. Купалаў? Сапраўды, пераклад пераказаў у кнізе ёсць — тут вершы англійскіх, французскіх, фініскіх, белгійскіх паэтаў, творы Яна Райніса, Аэліска Ісаакяна, Апанаса Туманяна, Але твораў Я. Купалаў няма.

Чаму ўсё гэта здарылася? Аднак можа быць адзіт. Людзі, якія рыхтавалі кнігу (дарчы, на ёй выступаў Д. Сасова), ня творча паставіліся да даручэння ім справы. Яны засведчылі сваё дрэннае веданне сувязей рускай і беларускай літаратуры.

ЛІТАРАТ. П. РАКАВА.

Васіль ВІТКА

Чатыры вершы

Сосны

Курган прыдарожны лясны, Навесце — дзве стромкія сасны. Як змажы за рукі ўзяліся, Як змажы навікі зрасліся, Так разам прабіліся ў высі, Да аснага сонца яны.

Ты першаю мне паказала: «Зірні, як іх доля звязала, Здалёк яны воку відны, Іх пошч каронкі адны, Іх вернасць, іх думы і сны Крануць не пасмее наваля».

Павер, варушыць не хачеў Я памяць тых дзён і тых дзрў, Хоць зноў над узлессам вясна І тая-ж дарога значна.

Ружа і шык

Перасохла рэчышча, Дзе крмыцца бегла. Дзе стаяла пемчыца — Учарыла пагала.

А мясіца бою Зарасла травой, Лебядою сіваю, Стрыкавай крапіваю.

Толькі там, дзе ўпаў ты, Калі самай хаты, Дзе твой след крывавы — Не растуць там травы.

Помнік твой увіты Непадкупнай ласкай —

Ды толькі ў самыме сасна Стаіць на кургане адна. Другую навала зламала, Кару ад кары адарвала, Змоўк яе гоман, заціх. А мне не забыць іх, дваіх, Як песнь шчаслівых тваіх, Што ты колькі год не спывала.

Устаў-жа, сасонка, зірні — Ізноў ажылі карані, Рубіць зацягліся смалой... Я стану і сам тут сасною, Навескі зрастуць з табою, На ўсё свае ночы і дні.

Штык у землю ўбіты, А пабілаў — каска. Куст густой шыпшыны Усёў у буйных ружах Засланіў галінай Цябе ў дождж і ў сцюжу.

Хай хто дакранецца Да яго рукою — Будзе вясняна сэрца Кроў жывой расою.

Прарасло жалеза Вострым шыпамі, Будзе вясняна свежай Аб садцаце памяць.

Размова з трыбунай

Нямала на табе ўжо шрамаў, Напэўна, рэдка хто і думаў, Пра ўсе сутычкі, бітвы, драмы, Пра крўм ўсё твае, трыбуна.

У грудзі нам, табе — у спіну Калілаам айдучычх грукнуў, Таміны рыхлай сыванім На сходах славы і ў друку.

А выдвеч каровай сэрці, Той скуб са смакам маладзёўшых, Так, што вакол ляцел пер'я, Ад нашых п'ес, паэм і вершаў.

Не ўпершыню за доўгі век твой З плеч скінучь груз табе карцеа, Ад нудных аводак і канспектаў Бывала, ты ўжо дельць хрыпела.

Адзіт вядой, а іншы часем Натхняў зала прамоў сваіх, Кой падаваўся і адчаю — Ці варта ўспамінаць пра іх.

Дай лепш успомнім, як бестрашна Уставаў за праўду чалавек І як шануе памяць наша Жывое слова з веку ў век.

Плацдарм атакі, поле бою, Абвешдана строгай рамкай, Нам суджана і за табою Стаіць нібы за вежай танка.

Трыбуна! Твой абрус чырвоны Палае сцягам агнявым, За ім ісьці нам у калонах, За вадкім тваім жывым.

Сівізна

Невядома, калі ты яе і зауважыш, Паглядзіцца ў люстэрка — і вось табе на — Навіну нечаканую сам сабе скажаш: У мяне сівізна.

Так, не вельмі прыемная гэта прыкмета, Толькі што тут паробіш — прымыкай, мілы друг, Калі ў самай палове гарачага лета Пацягне над нам кружыць белы пух.

Паўна, гэта і селі пушышкі на скарні, Уччаліся так, што не вытрасем мы, Бачыш, дрэвы ў лістах — і густых, і зялёных, А зямля набалела жыць да зімы.

З маладосцю не лёгка развітацца, дружа, Слаў уцехі не трыба, не гавары, Шчасце наша прайшло праз сувелі і сцюжы, Многім з нас давацца пабіць без пары.

Смутак нашых дзятэй, у сіротце сівельных, Нашых матак украдзена вясна...

Перад вамі схіляюся сэрцам абалелым, Прад табою, сурова сівізна!

Толькі ёсць і такія, што разам дачасна Для красы ў валасы прыпусціць сарабро. Для спакус легкаверных ён выбяціць назму: Сівізна ў галаву, бач, а зорт у рабро.

І за чаркай гатоў выхалюцца да ранку Пра ахвяры снае, што аджынуты ніц, Колькі раз ён жаніўся і колькі яшчэ на прымку Трапіць мілых, наўных дурніц.

Так прыгожа яго галава серабрышча, Быццам самы шыкозны класічны парык, Ён ушоў, што ёсць яму чым ганарыцца, Ён даўно ўжо да слав прымык.

Хто над п'яную руку і пазадросціць, Скажа: слаўна на свеце пажыў, старына.

Правам старасці, правам сваёй маладосці Пракляіа такую цябе, сівізна!

Май 1956

Нацэрт юных

Гэты канцэрт быў не звычайным. Глядзельную залу Мінскай музычнай школы запоўнілі дзярсяны і дзеці, але на сцэне выступалі толькі дзеці. Яны давалі справядлівае канцэрт, прысвечаны завязаванню навуцальнага года. Добра прапарэдавалі юны музыканты на гэтым часе. Першакласнікі авалодалі музычнай граматыкай, а вышэйшыя — вучні сёмых класаў падводзілі вынікі сваёй вучбы ў музычнай школе. Самыя таленавітыя з іх будучы працягнуць музычную адукацыю ў вучылішчы або ў музычнай школе-дзсяцігоддзі, а астатнія таксама не забудуць музыку: ужо вельмі зжыліся яны з ёй за сем год навучання. Іх майстэрства спатрыбіцца ў агульнавучэбнай школе, у істытуце, у калектыве мастацкай самадзейнасці ўстаноў і прадрывастваў, фабрык і заводаў, куды яны пойдучы працаваць у будучым.

А сёння яны выступаюць перад пшматлікай аўдыторыяй. Многім «артыстам» цяжка дацца табы да педаль раяна, на крэсла яшчэ пакладваецца падстака. Але гэта не бяжыць канцэртантаў. Юныя піяністы — Люда Пархомава, Вера Масленікава, Тома Кольман, Ляля Радава, Ляля Вольпер, Сёма Пайкін добра спраўляюцца са сваёй праграмай. Яны выконваюць п'есы рускіх, захадзеўрапейскіх і савецкіх кампазітараў. Тая Шыбаева і Люба Саўчанка іграюць і «Польку» Бардзіна ў чатыры рукі. У другім аддзяленні канцэрта іграюць старэйшыя вучні: Віта Піставіт, Галя Лічка, Іна Цымбель, Люда Баргашэвіч, Галя Доміч, Іна Табак-макер. Пад іх рукамі фарта-пiano гучыць больш упэўнена, глыбока, моцна. Ды і творы, якія яны выконвалі, больш цяжкія, сур'ёзныя: «Акушны зноў», Кабыляніцкага, «Сэрца паэта» Грыга, «Вальс» Кюі, «Фантасічная «казка» Па. Хулскага, «Прылоў» Скрабіна, «Жаўтарыак» Гліці — Балакірава і іншыя.

У канцэртне выступалі баяністы, скрыпачы, дэмыстры. У выкананні малельскай балетніцы Лілы Казінька прагучалі «Славянскі танец» Даргамыжскага і полька «Тройка» Акуленка. Дзючынікі амаль не відзець а-за інструмента, ногі стаяць на аэдзіку, але бойка бегуюць палцы. Віця Костыраў сыграў на баяне «Вальс-зюзу» Іванова, Валерыя Азю — рускую народную песню і вальс

Штрауса «Кааіі вяскага лесу».

Люба Саўчанка і Валадзім Навілайка прадманстравалі сваё ўменне на домры, «Гумары» Дворжака, «Рандыю» Крэйслера і «Танец» Аляксандра Прагучалі ў іх выкананні.

Вельмі спадабалася слухачам ігра малельскай скрыпачоў: Юлія Яўдэвіч, Ізя Шульман, Віктар Леаі выконвалі творы Акалаі, Баха, Кюі, Львова.

У пачатку канцэрта выступіў хор вучняў музычнай школы пад кіраваннем Н. Маслава. Дзеці праспявалі песні «Рэспубліка наша» Шкоцкага, «Мя савецкай краіны пiонеры» Леаніва, «Шпікі прыляцелі» Дзюбеўскага і «Песню аб Леінінградзе» Носова.

Канцэрт паказаў, што вучні маюць добрыя музычныя дзленныя.

Е. РАКАВА.

Неадкладныя задачы нашага літаратуразнаўства

В. БАРЫСЕНКА, Ю. ПШЫРКОУ.

За апошнія гады ў нашай рэспубліцы значна палепшылася справа выдання мастацкай літаратуры, асабіва літаратурнай спадчыны. Выданыя многатомныя зборы твораў Янкі Купалаў, Якуба Коласа, Кузьмы Чорнага, Змітрака Бадулі, Эдуарда Самуіленка; выходзіць трохтомны збор твораў Кандрата Крапіва, рыхтуюцца новыя выданні твораў Максіма Багдановіча, Дуніна-Марцінкевіча, Цёткі і інш. Інстытутам літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР упершыню будзе ажыццэўлена публікацыя помнікаў старажытнай беларускай пісьменнасці. Прастой час падвесці некаторыя вынікі прааробленай працы, паказаць нашы дасягненні і разам з тым звярнуць увагу на недахопы, якія трэба перадолець самым рашучым чынам і як мага хутчэй.

Мастацкая літаратура з'яўляецца вядлікім скарбам, дарогім духоўным багаццем; у ёй мы бачым адбітак жыцця народа на розных этапах гісторыі, выяўленне яго ум і мар. Таму літаратурная спадчына Вялікай нас не толькі сваімі мастацкімі вартасцямі. Яна мае вялікую гісторыка-па-вядальную каштоўнасць.

Ідзе пра дакастрычніцкія выданні. Справа ў тым, што царская цензура жорстка змагаўся супраць свабодалюбівых рэвалюцыйных ідэй і настроў, базілісна выкрэслівала ў творах усё тое, што было накіравана супраць тагачаснага грамадскага ладу. Дзсяцінась прагрэсіўных пісьмennisяў ва ўмовах царыма з'яўлялася грамадзянскім патрыятычным пэдавігам, выразнікі дум і спадзяванняў народа па-абавязаліся матчынасьці адкрыта гаварыць са сваім народам. За слова праўды яны сурова праследваліся, іх кнігі забараняліся, іх творы калечыліся царскай цензурай. Валікі рускі сатырык М. Е. Салтыкоў-Шчэдрін з болей у сэрцы пісаў: «Ах, гэта пісьмennisяцкае рамяство! Гэта не толькі пакута, але цэлае душэўнае нека. Кроп-ляй чым нападзе над друкарскі станок. Чаго са мной не рабілі! І выразаваі, і ўраваі, і ператумачвалі, і цалым забаранялі, і ўсенародна аб'яўлялі, што я шкодны, шкодны, шкодны».

Пры перавыданні твораў тако або іншага пісьмennisя мы навіны браць за аснову асноўныя прыжыццёвыя выданні, бо ў іх найбольш поўна праявілася воля аўтара. Аднак узададальнікі новага выдання не могуць не ўлічыць палара раду абставін і акалічнасцей, якія маглі перашкодзіць выжыццю волі пісьмennisя. Агульнавядома, якую вялікую працу прааробілі савецкія тэксталагі ў сувязі з выданнем класічнай

спадчыны. Творы Пушкіна, Некрасава, Гогаля, Л. Таастога, Салтыкава-Шчэдрына і інш., ачышчаныя ад скажэнняў цензуры, аздадзілі новай сілай і прыгожасцю для сучаснага чытача.

Выданне твораў беларускай літаратуры ў дакастрычніцкі час было вельмі цяжкай справай. Многія зборнікі вершаў і апавяданняў нашых пісьмennisяў аусім не ўбачылі свету. І мы радуемся, калі робім вельмі нізкавы і важныя знаходкі ў архівах або шчадуем, калі ніяк не можам знайсці, напрыклад, забароненых да друку апавяданняў Францішка Багушэвіча, канфіскаваных паліцыйш вершаў Адама Гурціновіча, Паўлака Вагрыма і іншых пісьмennisяў. Ды і тым дакастрычніцкія творы, якім удалося пабачыць свет, не мінулі цензурных напранав.

Вось некалькі характэрных прыкладаў. У 1903 годзе ў Чарнігаве выйшла дзюжэ М. Н. Косіч «Переложение некоторых басен Крылова на белорусское наречие». Архіўныя матэрыялы паказваюць, што названы зборнік удалося надрукаваць з вялікімі пажасцамі. Рукапіс яго, прадастаўлены ў Чарнігавскі цензурны камітэт, быў адасланы ў Цензурны і забаронены Галоўным упраўленнем па справах цензуры (справа С. Цензурбурскага цензурнага камітэта № 144, 1902 г., л. 34). Праз год пісьмennisя звярнулася ў Віленскі цензурны камітэт і атрыкала дазвол на друкаванне зборніка. Аднак з перакладаў былі вынінуты тэі быкі і пасобныя радкі, якія мелі яскрава выяўленую дэмакратычную накіраванасць.

Задачы далейшага развіцця нацыянальнай культуры патрабуюць палепшэння справы выдання мастацкай літаратуры, паставіць яе на пэўную навуковую аснову. У гэтай справе намагаюцца выдвечтаваць Інстытут літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР павіны быць аб'яднаны і ўзгоднены. Неабходна сур'ёзна ўзвядзе да падрыхтоўкі высокакваліфікаваных кал-беларускіх тэксталагаў, якія маглі-б тэчыць выхад у свет навуковых вы-

данняў твораў класікаў і сучасных беларускіх пісьмennisяў.

Вельмі сур'ёзным недахопам у выдвечкай практыцы з'яўляецца самавольства рэдактараў. Яно больш за ўсё выяўляецца ў выданнях твораў пісьмennisяў мінулага. Нельга забыцца, што творчасць нават дзсяціх пісьмennisяў мінулага нярэдка суіярэчываля. У ёй знаходзіць адбітак уяўлення таго часу і таго асяродка, сарод якога жыў і працаваў пісьмennisя. Гэтага апраз многія нашы рэдактары мастацкай літаратуры не хочучь разумець. Яны імкнучыцца «саусчасіць» пісьмennisяў мінулага. Дзсяці гэтага яны базілітна выкрэсліваюць з іх твораў усё тое, што не адпавядае сучасным поглядам, або што здаецца ім памылковым ці абмежаваным. Напрыклад, К. Каліноўскі ў нас старанна «надаганяецца» пад нашага сучасніка. Яго адомы да салітана друкуецца ў такім выглядзе, з такімі рэдактарскімі папраўкамі і зменамі, што сам аўтар ніколі-б іх не пазнаў. Выдаю, што ў прамове Ф. Багушэвіча да першага зборніка «Дзюжа беларуска» знайшоў свой адбітак памылковае ўзвядзенне аўтара аб становішчы беларускага народа ў мінулым. Рэдактар зборніка твораў Вагшэвіча не хоча ачыпціцца з абмежаванасцю гістарычных поглядаў паэта і без усякіх падастаў выкідае з прамовы тэі мясіцы, у якіх выявіліся слабейшыя тэі поглядаў пісьмennisя. Рэдактар «пацярпаў» пісьмennisя, «вызвалаў» яго ад уласных яму памылак, належаў на яго гланец, а больш проста кажучы, у скажоным выглядзе падаў «Прадмову» Ф. Багушэвіча. Такія мадэрнізацыя поглядаў пісьмennisяў мінулага нічога агульнага з навукай не мае і прыносціць толькі шкоду, таму што ў чытача складаецца неаб'ектыўнае ўзвядзенне аб творчасці і светапоглядае пісьмennisя.

Рэдактарскае самавольства распаўсю-

дзсяецца не толькі на пісьмennisяў мінулага. У апошніх выданнях раманы Зм. І. дзюі «Язэп Крумышнік» і К. Чорнага «Шукі будучыні» надрукаваны са значным скарачэннямі. І калі ў першым выданні скарачэнні атарваны, дык у другім рэдакцыя палічыла лішнім паведамліць гэтым чытачу.

Якуб Колас неаднаразова ўказаў, на К. Чорны з'яўляецца выдатным стылістам, што літаратурнай моладзі неабходна вучыцца ў яго моўнаму майстэрству, але вось рэдакцыя не ўтрымалася ад «папраўкі» стылю пісьмennisя ў шасцітомным зборы яго твораў.

З такой непавагай да творчасці мастака слова мірыцца нельга.

ВОДУКІ НА ПІСЬМО «ПАТРЭБНЫ ТЭРМІНОВЫЯ МЕРЫ»

Яшчэ раз пра абыякавасць

Гродзеншчына — адна з няшчэдных абласцей Беларусі, дзе ахвалася (цалкам ці часткова) вялікая колькасць помнікаў мінулага...

многіх яе творах з'яўляюцца Гродна і яго ваколіцы. Нават цяпер чытач можа пазнаць вуліцы ў Гродна, па якіх хадзілі героі Окжэкі...

Ф. Багушэвіч «Дудка беларуская». Трэба ажыццявіць мерапрыемствы па ўвекавечанню іх памяці.

Павяга да памяці выдатнага чалавека праўдліва і ў такім факце, як назва вуліцы. Вядома, напрыклад, што Максім Багдановіч жыў у Гродна на Аградовай вуліцы.

Недалёка ад гарадскога паўвостраўя Свіслач, у мястэчку Матаўляны, нарадзіўся выдатны рэвалюцыйны дэмакрат, арганізатар і кіраўнік паўстання 1863 года — Кастусь Каліноўскага.

Памяць Э. Окжэкі шануюць адна з галоўных вуліц Гродна носіць яе імя, на гэтай вуліцы стаіць помнік пісьменніку. Але ўсё-ж для ўвекавечвання яе памяці зроблена даляка не ўсё.

Немалую ролю можа і павінна адыграць у справе папулярызавання імен славутых людзей Гродзеншчыны і абласнога аддзялення Таварыства па распаўсюджанню палітычных і навуковых ведаў.

Хто быў у Вільнюсе, не мог не заўважыць, з якой любоўю грамадзяніны горада адносіліся да помнікаў архітэктурнага і мастацкага характару.

Каму невядома прозвішча і імя нарадзіўся ў Гродна ў 1894 годзе ўдзельнік Парыжскай камуні В. Врублеўскага? Але ўсё ж ведаюць, што ён паходзіць з гарадскога пасёлка Калудок Гродзенскай вобласці.

Нама патрэба даводзіць неабходнасць аднаўлення дома-музею Окжэкі. Пытанне аб гэтым узнікла не раз, але пакуль што не вырашана.

З Гродзеншчынай звязана імя вядомага філалага-акадэміка Е. Ф. Карскага, які нарадзіўся ў вёсцы Лапа Гродзенскага раёна, а пазней вучыўся ў Яўрэйскім народным вучылішчы Карэліцкага раёна.

А. КІРКЕВІЧ, старшы інжынер аддзела пааграпрамысловага абласнога ўпраўлення культуры.

З Гродзеншчынай звязана імя ўсё ж жыццё выдатнага польскага пісьменніка Элізы Окжэкі. Месцам дзеяння ў яе творах з'яўляюцца Гродна і яго ваколіцы.

Не могуць не выклікаць здзіўлення адносіны да памяці Ціткі. Нарадзіўся ў памерла яна ў Васілішкаўскім раёне Гродзенскай вобласці, магіла яе знаходзіцца на высокім узгорку недалёка ад вёскі Стары Двор Шастакоўскага сельсавета.

Аб становішчы з помнікамі старажытнасці пісалі і таварыства і аднаўлення. Час пакочыць з безаказнымі адносінамі да аховы гістарычных і культурных помнікаў рэспублікі.

В. КОГАН, навуковы супрацоўнік абласнога краязнаўчага музея.

У сваім пісьме «Патрэбы тэрміновыя меры» («ЛіМ» ад 9 чэрвеня 1956 года) доктар мастацтвазнаўчых навук М. Кацар узяў выключна важнае пытанне, якое мае вялікае значэнне для вывучэння гісторыі Беларусі...

Мясце прыводзіць факт і з Магілёўскай ратушай. На валі жалы, будынак Магілёўскай ратушы разбураў у вясню 1956 года.

Мастакі: Э. КАРПОВІЧ, Д. СТАРАЛАЎНІКАУ, А. БОЛДЗЕНКАУ.

г. Гродна

Шанаваць помнікі

У сваім пісьме «Патрэбы тэрміновыя меры» («ЛіМ» ад 9 чэрвеня 1956 года) доктар мастацтвазнаўчых навук М. Кацар узяў выключна важнае пытанне, якое мае вялікае значэнне для вывучэння гісторыі Беларусі...

Мясце прыводзіць факт і з Магілёўскай ратушай. На валі жалы, будынак Магілёўскай ратушы разбураў у вясню 1956 года.

Мастакі: Э. КАРПОВІЧ, Д. СТАРАЛАЎНІКАУ, А. БОЛДЗЕНКАУ.

г. Гродна

У чэрвеньскіх нумарах часопісаў

З рознастайнымі літаратурнымі матэрыяламі пазнаёчыць чытачоў чэрвеньскія нумары часопісаў.

Другую кнігу раману У. Карпава «За адным годам» пачынае друкаваць «Полымя». З цыкламі новых вершаў выступаюць у часопісе Максім Танк і Сяргей Дзяргай.

І на літаратуразнаўчую працу І. Кудраўцава пра творчасць К. Чорнага. У «Маладосці» друкуюцца апавяданні «Завань» І. Дуброўскага і «Зужога поля ягэда» А. Асіпенкі.

Пат-дэмакрат пікавіўся жыццём і іншымі славянскіх народаў. Ён захапляўся сербскімі песнямі, праслаўляў бараньбу балгар супраць туркаў.

Літаратуразнаўства ў нумары прадставілі артыкулы: «Ленін і Горкі» — В. Бурва, «Публіцыстыка Янкі Купалы» — Э. Жолкіна, «З гісторыі беларускай журністыкі» (пра творчасць публіцыста Шпілеўскага) — М. Шкоцкіна.

Шырока прадставлены ў «Беларусі» жанр нарысу і кароткага рэпартажу. Тут друкуюцца матэрыялы аб падліткінічым навучанні школьнікаў, аб высокароднай працы хірурга Брэскай абласной балніцы В. М. Бясталова і іншых матэрыялах.

Пра вышукі Гродзенскага сельскагаспадарчага інстытута, пра будаўніцтва завода аўтаматых ліній, пра сустрэчу вусныкоў адной са школ Гомельскага раёна з калгаснымі спецыялістамі, былымі выхаванцамі школы, пра гераічную барацьбу мінскіх падпольшчыкаў з нямецкімі акупантамі раскаваецца ў нарысах і рэпартажах «Маладосці».

Пат-дэмакрат пікавіўся жыццём і іншымі славянскіх народаў. Ён захапляўся сербскімі песнямі, праслаўляў бараньбу балгар супраць туркаў.

Малады праявіў А. Бажко закончым частку апавесці «Верасень» — шчыра прапоўных былой Заходняй Іарусі. Друкуем урывак з гэтага твора.

Другую кнігу раману У. Карпава «За адным годам» пачынае друкаваць «Полымя». З цыкламі новых вершаў выступаюць у часопісе Максім Танк і Сяргей Дзяргай.

Пат-дэмакрат пікавіўся жыццём і іншымі славянскіх народаў. Ён захапляўся сербскімі песнямі, праслаўляў бараньбу балгар супраць туркаў.

Пат-дэмакрат пікавіўся жыццём і іншымі славянскіх народаў. Ён захапляўся сербскімі песнямі, праслаўляў бараньбу балгар супраць туркаў.

ЮЗЯ

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дык ты іх алеем або гусіным лядам пажак... усюпніў я, як у тавыпадках рабіла мая маці.

Дзённік мастацтва

Два канцэртны В. Дулавай

быў выкананы канцэрт для арфы з аркестрам (інтэрдукацыя і алерго) Равеля. В. Дулава здолела слухаючы сваім майстэрствам выканаць.

Праграма сольнага выступлення В. Дулавай невялікая, але вызначалася надзвычайнай рознастайнасцю. Тут пазнаёмся з «Сімплыяна» невядомага італьянскага кампазітара XV стагоддзя, «Ласкаль» Гензэля, «Накшоры» і «Варыяцыі на тэму Моцарта» Глінкі, два вальсы Чайкоўскага («Сентыментальны» і «Ната-вальс»), «Кітайскі танец» Равеля, «Чакон» Дюрана, вальс Хрэннікава, «Віхор» сучаснага амерыканскага кампазітара Сальсеа, «Старадаўняга гадзінніка» з цыкла «Музычная шкатулка» М. Кавалы, п'еса, якая першы раз была выканана В. Дулавай у час канцэртнай паездкі ў Артыку на станцыю «Поўночны долас».

Цяжка сказаць, што было выканана лепш. Адвольнага здзіўляе выкананне напеўных («Накшоры» Глінкі, вальс Чайкоўскага, «Сімплыяна»), багачце прыёмаў віртуознага твораў (парэфа на тэму оперы Гуно «Фауст»), глыбіня паліграфічных твораў і тонкае выкананне «Кітайскага танца» і «Старадаўняга часоў» Кавалы.

Павяржана сіла ўздзеяння ігр В. Дулавай абумоўлена высокай музычнай культурай, непадробнай шчырасцю. Ярка талент, які шчасліва сплучае блыску віртуознасці з глыбокім пракніненнем у стыль і настрой выканавых твораў, тонкім, толькі ёй уласцівым густам, характарызае ўстаць выдатнага майстра.

Н. ВАСІЛЬЕВА.

Выступленне балгарскага саліста

На сцене Беларускага тэатра оперы і балеты выступіў саліст Сафіскага опернага тэатра Нікалай Гаубіч. Артыст выканаў у оперы «Князь Ігар» Барадзіна партыю Ігара і ў оперы «Севільскі шырэннік» Расіні партыю Базілія.

Зах — гэта абарона Русі і клопаты аб умацаванні яе магчымасці.

А. МАРАЛЕУ, заслужаны артыст БССР.

Сцена з оперы «Князь Ігар». Яраслаўна — С. Друкер, Ігар Святаслававіч — Н. Гаубіч, Владимир Галікі — С. Бражнік, А. М. Аляксеева.